

Rahandusministeerium
info@fin.ee

Tallinn, 16.10.2024

Koopia:
Kliimaministeerium
Konkurentsiamet
Eesti Energia AS
Elektrum Eesti OÜ

Ettepanek riigihangete seaduse muutmiseks

Austatud rahandusminister

Käesolevaga esitab Ignitis Eesti OÜ (Ignitis) ettepaneku riigihangete seaduse (RHS) § 154 lõike 2 muutmiseks järgnevalt „*Tegevuse otsene kokkupuude konkurentsiga määratakse kindlaks vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/25/EL artikli 35 sätetele rahandusministeeriumi või vastava hankija taotluse alusel.*“

Taust

Euroopa Parlamendi ja Euroopa Liidu Nõukogu direktiiv 2014/25/EL (direktiiv) võimaldab liikmesriigis teatavaid tegevusi gaasi, soojuse, elektri, vee, transpordi ja postiteenuse sektoris vabastada riigihangete reeglitest, kui need tegevused on liikmesriigis konkurentsile avatud tegevused. Seda, kas vastav tegevus vabastatakse konkreetsetes liikmesriigis riigihangete reeglitest, otsustab Euroopa Komisjon (RHS § 154 lg 1).

Teadaolevalt on Euroopa Komisjon heaks kiitnud elektri sektoris riigihangete tegemisest vabastamise vähemalt järgmistes liikmesriikides: Itaalia, Leedu, Tšehhi, Saksamaa, Austria, Rootsi, Holland ja Soome. Olemasolevate heaks kiidetud erandite otsustega on võimalik tutvuda siin: https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/public-procurement/legal-rules-and-implementation/exempt-markets_en.

Meie hinnangul vastavad eelnimetatud tegevused erandi taotlemise tingimustele ka Eestis, ehk täpsemalt, tegu on Eestis konkurentsile avatud valdkondadega.

Omame positiivseid kogemusi tegutsemisest teistes riikides, kus sarnased erandid on energiasektoris loodud. Erandi saamine tooks märgatavat kasu taastuvenergia turule tervikuna. Erandi saamine vähendaks hetkel eksisteerivaid turutõrkeid, sest siin tegutsevad turuosaliselised tegutseksid ühetaoliste reeglite kohaselt. Väiksem administratiivne koormus loob eeldused täiendavateks investeeringuteks ning suuremaks konkurentsiks. Samuti aitab taastuvate energiaallikate suurendamine ja mitmekesistamine riigil endal omakorda täita Euroopa Liidu poolt seatud eesmärgid. Sektoris tegutsevate ettevõtete sisemised kontrollmehhanismid on piisavad, et tagada hangete läbipaistvus ja tarnijate võrdne kohtlemine.

Ettepanek

Ülaltoodut silmas pidades on Ignitise ettepanek vabastada ka Eestis taastuvenergia tootmise ja selle võrku müümisega seonduvad tegevused riigihangete reeglitest. Selleks tuleb kehtiva regulatsiooni

kohaselt esitada Eesti riigil vastav taotlus koos toetava analüüsiga Euroopa Komisjonile või luua sarnaselt teiste riikide õigusruumile vastav võimalus ka sektori tegutsevale turuosalisele. Seejuures peame otstarbekamaks just viimast ning põhjendame seda alljärgnevalt.

Meie ettepanek RHS § 154 lõike 2 muutmiseks on tingitud asjaolust, et riigihangete seadus ei anna hetkel õigust hankijatel endil esitada erandi saamiseks taotlus Euroopa Komisjonile. Vastavalt direktiivi artikli 35 lõikele 1 võib Euroopa Komisjonile taotluse erandi tegemiseks esitada liikmesriik või hankijad, kuid seda üksnes juhul, kui liikmesriigi õigusaktid selle õiguse hankijatele annavad.

Riigihangete seadus viitab hetkel üksnes erandile §-s 154, sätestades, et erandi andmise otsus tehakse direktiivi artikli 35 kohaselt. See aga tähendab, et kõnealuse erandi taotluse saab vastavalt direktiivi artikli 35(1) kohaselt esitada Euroopa Komisjonile üksnes liikmesriik ise.

Eeltoodust tulenevalt teeme ettepanku muuta RHS § 154 lõiget 2 selliselt, et „Tegevuse otsene kokkupuude konkurentsiga määratakse kindlaks vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/25/EL artikli 35 sätetele rahandusministeeriumi või vastava hankija taotluse alusel.“

Siinjuures soovime tähelepanu juhtida, et paljudes teistes liikmesriikides nagu näiteks Leedus, Saksamaal, Madalmaades, Horvaatias, Kreekas, Ungaris, Austrias, Rootsis, Portugalis, Sloveenias ja Itaalias on erandi taotlemise õigus liikmesriikide poolt antud just hankijatele endile. See lahendus on mõistlik, sest hankijad, kes on ise vastava sektori turuosalisel, oskavad kõige paremini hinnata, kas turg selles valdkonnas on piiratud või konkurentsile avatud ning sellest tulenevalt hinnata, kas turg kvalifitseerub riigihangete reeglite vabastamisele.

Andes hankijatele õiguse esitada ka ise soovi korral taotlus Euroopa Komisjonile muutuks riigihangete regulatsioon paindlikumaks, ilma, et riik kaotaks erandi taotlemise protsessi osas kontrolli. Seda põhjusel, et Euroopa Komisjon kaasab igal juhul vastava liikmesriigi erandi andmise hindamise protsessi hinnangu saamiseks turu olukorra kohta.

Lisaks eelnevale, on meie poolt pakutud muudatusettepanekul ka järgmised positiivsed mõjud:

- Riigi halduskoormus väheneb, sest riik ei pea ise tegema põhjalikke turu- ja konkurentsiuuringuid, koostama mahukat erandi taotlust, ega aktiivselt osalema erandi taotluse menetluses.
- Erandi taotlemise kulud kannab taotleja. Kui hankijatel on õigus ise erandit taotleda, kannavad ka hankijad ise kõik erandi taotlemisega seonduvad kulud, koormamata seejuures riigieelarvet.
- Riigil endal säilib erandi taotlemise õigus, ehk soovi korral saab riik ise vastavas sektoris erandi taotluse Euroopa Komisjonile esitada.
- Majanduskeskkond paraneb, sest turuosalisel saavad ise algatada turu tõhusamale konkurentsile avamise protsessi.

Eeltoodust tulenevalt oleme seisukohal, et tehtud muudatusettepanek viib riigihangete protsessi vastavusse Euroopa Liidus eksisteerivate parimate tavade, soodustades konkurentsivõimelisemat ja tõhusamat turukeskkonda, sealjuures vähendades riigi halduskoormust.

Oleme meeleldi nõus vajadusel oma ettepanekut detailsemalt selgitama ja Teie küsimustele vastama.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Timo Tatar
Ignitis Eesti OÜ